

‘Vindhetverleden’ in de praktijk

Op zoek naar een kleurrijk verleden.

Over het herkennen van textiel in archeologische context en de inzet van natuurwetenschappelijke technieken op textielresten.

Methoden en Technieken in de spotlight: SEM, XRF, chromatografie, organische kleurstofanalyse en bemonstering

Wanneer en hoe laat: donderdag 8 mei 2024 09.30 tot 12.45 uur

Inloop met koffie en thee vanaf 09.00 uur

Waar: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Smallepad 5 te Amersfoort

Voor wie: (Senior) KNA Actoren, BA/MA, studenten, PvE-opstellers, beleidsarcheologen, restauratoren, conserveringsspecialisten en onderzoekers

Telt mee als nascholingsactiviteit Actorregister.

Telt mee als nascholingsactiviteit Restauratoren Register.

Deelname is gratis.

Waar gaat deze kennisdialoog over?

Textiel, een belangrijke categorie voor archeologen. Dichter op de huid van de mensen uit het verleden kun je niet komen. Textielresten vertellen verhalen over maakwijze, kledingdracht, identiteit, maatschappelijke positie, uitwisseling en handel.

De afgelopen jaren zijn door de inzet van nieuwe technieken en een multidisciplinaire aanpak de mogelijkheden en inzichten enorm toegenomen. In deze kennisdialoog gaan we in op deze kleurrijke materiaalcategorie en hoe deze een bijzondere kennisbron vormt met een grote informatiewaarde.

Met deze vier experts, die het naadje van de kous weten: Sasja van der Vaart-Verschoof (*prehistorisch textiel*), Ineke Joosten (*SEM, CT-scans*), Marijn Stolk (*nieuwetijds textiel*) en Art Proaño Gaibor (*organische kleurstofanalyse*) delen we nieuwe inzichten op basis van de combinatie van traditioneel en (natuur-)wetenschappelijk onderzoek aan textiel uit archeologische context. In de aansluitende dialogen is er ruimte voor al je vragen over hoe je dit kunt toepassen.

Kortom, een niet te missen dialoog om je kennis up-to-date te brengen, jezelf te verwonderen, na te scholen en tools en inspiratie mee te nemen voor toepassing in de praktijk.

Programma

Korte introducties op E-RIHS Nederland en vindhetverleden.nu

- E-RIHS in Nederland en het belang van de dialoog
Liesbeth Theunissen, RCE

- [Vindhetverleden.nu](https://vindhetverleden.nu) is online, wat kan je ermee!
Esther Wieringa, SIKB

Presentaties specialisten en workshops

Introductie op het thema door Sasja van der Vaart-Verschoof – The Overdressed Archeologist

- **Draden van het verleden: Methodes en mogelijkheden voor textielonderzoek in de (prehistorische) archeologie**

Hoe onderzoek je textiel in archeologische context, zeker als er nauwelijks iets bewaard is gebleven? In deze praktische introductiezing deelt archeologe Sasja van der Vaart-Verschoof inzichten uit eigen onderzoek naar prehistorisch textiel, én dat van anderen. Aan de hand van concrete voorbeelden bespreekt ze methodes van het veld tot in het lab en museum. De nadruk ligt op hoe archeologen textielsporen kunnen herkennen en interpreteren, en hoe deze inzichten bijdragen aan een beter begrip van samenlevingen uit het verleden.

- **Textielonderzoek op microschaal**

Ineke Joosten – Rijkserfgoedlaboratorium, RCE

Met behulp van de scanning elektronen microscoop kan de conditie en chemische samenstelling van de textiel vezels worden onderzocht. Dit geeft informatie over het type vezels, de bewaaramstandigheden en of er een beits is gebruikt bij het verven. Ook gemeneraliseerde vezels kunnen nog veel informatie bevatten en zijn het onderzoeken meer dan waard.

Gevolgd door workshopronde 1: Dialoog met de deelnemers

Pauze

- **Archeologisch textiel uit de vroegmoderne tijd: een schat aan mogelijkheden**

Marijn Stolk – Zelfstandig onderzoeker

Textiel is een kwetsbare vondscategorie, maar afhankelijk van de soort vezels waarvan het gemaakt is, kan het soms toch verbazingwekkend goed bewaard blijven. Waar plantaardige vezels als katoen en linnen vaak vergaan, worden wol en de nieuw geïntroduceerde zijde beter archeologisch overgeleverd. Beerputten kunnen bijvoorbeeld aanzienlijke hoeveelheden textiel onthullen en elk fragment, hoe klein soms ook, kan veel informatie verstrekken. Over de herkomst van grondstoffen, de technieken waarmee stoffen gemaakt zijn en vooral ook hoe textiel gebruikt is. Binnen de verschillende archeologische en historische contexten levert textiel dan ook een scala aan mogelijkheden voor onderzoek. Deze presentatie bespreekt in een notendop wat men zoal kan aantreffen en welke onderzoeksgebieden er met deze informatie bedient kunnen worden.

- **Organische kleurstoffen in archeologisch textiel: identificatie, strategieën en context**

Art Proaño Gaibor – Rijkserfgoedlaboratorium, RCE

Archeologische textielvondsten bieden een uniek venster op historische kleur- en verfpraktijken. Met moderne chromatografische technieken kunnen organische kleurstoffen worden gedetecteerd en geïdentificeerd, zelfs wanneer ze met het blote oog niet meer zichtbaar zijn. In deze presentatie worden de methoden besproken waarmee kleurstoffen in archeologisch en historisch textiel worden geanalyseerd, evenals de uitdagingen die degradatie en contaminatie met zich meebrengen.

Multispectrale beeldvorming helpt bij het visualiseren van resterende kleurpatronen, terwijl chromatografie de chemische samenstelling van kleurstoffen tot op moleculair niveau blootlegt. Daarnaast komt de keuze van bemonsteringsstrategieën aan bod: hoe selecteer je de meest informatieve monsters met een minimale ingreep voor het object?

Deze multidisciplinaire aanpak biedt niet alleen inzicht in historische verprocessen, maar werpt ook licht op bredere historische vraagstukken. De aanwezigheid van specifieke kleurstoffen kan wijzen op handelsroutes en culturele uitwisselingen, terwijl in sommige gevallen een post quem-datering kan worden vastgesteld.

Gevolgd door workshopronde 2: Dialoog met de deelnemers

Snack & gelegenheid om na te praten in de centrale hal.

www.vindhethetverleden.nu en de Kennisdialogen die in dit kader worden georganiseerd zijn het resultaat van het project 'Samen Kennis Maken' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer. De nieuwe kennisinfrastructuur voor (natuur)wetenschappelijk onderzoek voor de Nederlandse Archeologische Monumentenzorg maakt onderdeel uit van het European Research Infrastructure Heritage Science (E-RIHS).

Het doel van E-RIHS is de internationale gemeenschap van erfgoedonderzoekers toegang te geven tot de infrastructuur van laboratoriumfaciliteiten, onderzoeksdata en het (nationale) netwerk van kennis en expertise.

Eerdere Kennisdialogen gemist? Bekijk hieronder de verslagen, presentaties en filmpjes www.vindhethetverleden.nu/kennisdialogen